

Beszámoló a Társaság a Szabadságjogokért 2003. évi szakmai tevékenységéről

1. Jogfejlesztő program

1.1. Jogszabály-tervezetek véleményezése – TASZ Álláspontok

A kérdéses időszakban több jogszabály tervezetet véleményeztünk.

- 2003 áprilisában indult meg a közoktatási törvény adatkezelést érintő módosításával kapcsolatos szakmai egyeztetése. A TASZ folyamatosan részt vett a véleményezésben, és ennek során fejtette ki véleményét többek között a pedagógusi titoktartási kötelezettségről is.
- 2003 szeptemberében a Kormány megküldte számunkra a jogalkotásról szóló törvény javaslatát, ezzel kapcsolatos véleményünket a Kormánynak és az Országgyűlésnek elküldtük.
- 2003 októberében véleményeztük a Büntető Törvénykönyv 269 szakaszának módosítására vonatkozó előterjesztést, különös tekintettel a rasszista beszéd büntetőjogi szabályozására.

1.2. Indítványok

A társadalmi szervezetek jogalkotásban való részvételének előmozdítása érdekében több indítvánnyal is éltünk:

- 2003 során két ízben fordultunk állásfoglalás-kéréssel az adatvédelmi biztoshoz:
  - először a kábítószer-fogyasztók elterelését végző egyik intézet ügyében, majd
  - 2003 júliusában Etyeken történt nagyszabású rendőri akcióval kapcsolatban.
- 2003 júliusában más civil szervezetekkel együtt (Magyar Helsinki Bizottság, Kék-Pont Drogkonzultációs Központ) együtt levéllel fordultunk a belügyminiszterhez, amelyben kértük, hogy a rendőri igazoltatáshoz kapcsolódó gyakorlatot tekintse át és arról fejtse ki véleményét.

- 2003 decemberében a belügyminiszterhez fordultunk annak érdekében, hogy a rendőrség a gyülekezési jog gyakorlását megfelelően biztosítsa.
- 2003 decemberében a Köztársasági Elnököt kértük arra, hogy indítványozza az Alkotmánybíróságnál a Btk. 269. §-ának előzetes normakontrollját.
- 2003 decemberében levélben fordultunk a Budapesti Ügyvédi Kamara elnökéhez és etikai eljárás megindítását kértük dr. Grespik László ügyvéd etikai szabálysértésének ügyében
-

1.3. Alkotmánybírósági beadvány: a gondnokság alá helyezettéről felállított nyilvántartásról

2002 júliusában az igazságügy-miniszter rendeletet alkotott arról, hogy országos nyilvántartás készüljön valamennyi személyről, akit bíróság gondnokság alá helyezett. A TASZ 2002 októberében indítványban fordult az alkotmánybírósághoz és kérte a rendelet megsemmisítését, mivel az sérti a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot.

1.4. Az eutanázia törvényes lehetőségének megteremtéséért

A TASZ álláspontja szerint a haldokló betegnek joga van arra, hogy orvosa segítségére számíthasson, amennyiben a gyors és könnyű halált akarja választani. A cselekvőképes ember maga döntheti el, hogy az orvos által ajánlott kezelések közül melyiket válassza. Bármiféle kezelés megkezdésének törvényes feltétele Magyarországon, hogy abba a beteg beleegyezését adja.

Az eutanázia kérdés 2002 őszén ismét vita tárgyává vált. Megjelent ugyanis egy újsághír arról, hogy az alkotmánybíróság hamarosan döntést hoz az eutanázia alkotmányosságának tárgyában. A TASZ az így támadt közérdeklődést arra használta föl, hogy minél több módot találjon arra, hogy a nyilvánosság előtt kifejtthesse álláspontját az eutanázia alkotmányossága mellett. Vitára vállalkoztunk az országos médiában az orvosi kamara elnökével, egy más alkalommal a kamara etikai kollégiumának vezetőjével.

2. AIDS politikai program

A vizsgált időszakban a TASZ a HIV-szűrés új szabályozásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozott, június végén ugyanis az Alkotmánybíróság 27/2002. (VI.28.) határozatában megsemmisítette a témára vonatkozó eddigi rendeletet (5/1988 SZEM rend.).

A Kormány által megfogalmazott törvényjavaslatot mind az előkészületi szakaszban, mind a parlamenti munka során véleményeztük, észrevételeinket a TASZ 18. sz. Álláspontjában összegeztük, és azt az előterjesztőhöz, az országgyűlési képviselőkhöz, a kijelölt bizottságokhoz, az országgyűlési biztosokhoz, a szakma képviselőihez és a médiához eljuttattuk. A parlamenti – bizottsági illetve plenáris – vita jelenleg zajlik, annyi azonban már biztosan állítható, hogy Álláspontunk nyomán az önkéntes és anonim szűrés hiánya és a kötelező gyógykezelés problematikája előtérbe került.

A Magyar Hírlapba olvasói levél formájában eljuttatott véleményünk az egészségügyi dolgozók kötelező szűrését illetően 2002 augusztus elsején közölték.

2002 szeptemberében képviseltettük magunkat Montreálban a Canadian HIV/AIDS Legal Network által szervezett nemzetközi találkozón, melyen többek között az alábbi kérdésekről esett szó: access to treatment, occupational exposure and forced HIV testing, HIV among IV drug users. A Canadian International Development Agency munkatársaival való eszmecsere is sor került a találkozó után Ottawában.

A Legal Network Canadian HIV/AIDS Policy and Law Review c. lapja következő számában munkatársunknak írása jelenik meg a HIV/AIDS kérdéskör szabályozását érintő jelenlegi helyzetről.

3. Drogpolitikai program

3.1. Adatkezelési problémák az iskolákban

Az 1999-es drog-jogi szigorítás egyik legkárosabb közvetlen hatása a középiskolai feljelentési hullám volt, melynek során iskolaigazgatók, tanárok jelentették a

rendőrségen a kábítószer-használat miatt „lebukott” diákjaikat. Erre a negatív jelenségre az ISM megrendelésére az Országos Kriminológiai Intézet által 2002 elején készített, az 1998-as kábítószer jogszabályok szigorításának hatásvizsgálatát tartalmazó tanulmány is felhívja a figyelmet. A jogszabályok ismeretének hiánya miatt kialakult gyakorlata miatt a TASZ 2002 júniusában, eljutatta a kérdés megoldására tett szakmai javaslatát az oktatási miniszterhez.

3.2. Tanácsadás ártalomcsökkentő szervezeteknek

A TASZ az International Harm Reduction Development Program támogatásának köszönhetően a nyár folyamán továbbra is segítséget nyújtott a drogbetegeket ellátó szervezetek jogi problémáinak megoldásában. A TASZ drogprogramjának munkatársaival a hét minden napján felvehetik a kapcsolatot a kezelőhelyeken dolgozó szakemberek. A legtöbb kérdés a kábítószer-betegek kezelésével kapcsolatos adatvédelmi szabályokkal és a gyakorlattal kapcsolatban merül fel. A rendőrségi, bírósági, ügyészségi megkeresések, és általában a kezelések során felmerülő adatvédelmi problémák megválaszolásában számos alkalommal voltunk a droghasználókat kezelő ártalomcsökkentő és hagyományos szolgáltatásokat nyújtó intézmények segítségére.

A TASZ aktív segítséget nyújtott a Budapesten szeptember óta működő, öt városrészt érintő mobil tűcsere-szolgáltatás beindításakor felmerülő jogi problémák rendezésében is. E program beindítása rendkívüli jelentőségű, hiszen az elmúlt években a mobil tűcsere-szolgáltatás teljes mértékben hiányzott a fővárosban.

3. 3. Drogpolitikai sajtó kampány

2002. szeptemberében a Common Sense Drug Policy támogatásával a TASZ fizetett újsághirdetések formájában, kábítószerkérdéssel kapcsolatos statisztikák és adatok bemutatásával szeretett volna rámutatni a tiltó drogpolitika által a társadalomnak okozott károkra. Célunk a kampánnyal egy valódi érveket felsorakoztató drogpolitikai vita beindítása lett volna, felkészülve arra is, hogy a témát övező általános tájékozatlanság és előítéletesség következtében a hirdetéseknek nagy visszhangja lesz. Az egész oldalas újsághirdetéseket a HVG-ben - mely a hazai sajtópiac meghatározó jelentőségű, legfontosabb politikai hetilapja - szeretettük volna megjelentetni, ám a hetilap illetékesei a TASZ megkeresésére elutasították

hirdetéseink megjelentetését. A hirdetések elutasításának tényét sikerrel használtuk fel arra, hogy a kampányra felhívjuk a közvélemény figyelmét: a legolvasottabb hazai Internetes hírportál komoly összeállítást közölt a témáról, két másik hetilap pedig szintén érdemben foglalkozott a kérdéssel.

3.4. Tréning drogbetegeket kezelő intézmények munkatársainak

2002. októberében a TASZ két napos jogi tréninget tartott a drogbetegeket ellátó intézmények munkatársai részére. A képzés az azon résztvevő szakembereknek az országban egyedülálló módon teremtett olyan szakmai fórumot, ahol lehetőségük nyílt a hatályos jogi szabályozás részletes tanulmányozására és az aktív eszmeecserére, tapasztalataik egymással való megosztására

A TASZ drogügyekkel foglalkozó munkatársai a képzésen résztvevők számára egy olyan, a kábítószer-betegek kezelésével kapcsolatos jogszabálygyűjteményt állítottak össze, amely tartalmazza a drogprobléma egészségügyi kezelésével összefüggő egyéb dokumentumokat is, és amely a képzéshez kapcsolódó munkaanyagként szolgált.

3.5. A droggal kapcsolatos büntető szabályok módosításáról

A kormány 2002 nyarán kezdeményezte a Btk. módosítását, mely a kábítószerrel való visszaélés bűncselekmények jogi szabályozását is érintik. Munkatársunk 2002 augusztusában részt vett az illetékes minisztériumban megtartott szakmai egyeztető fórumon. Az Igazságügyi Minisztérium felkérésére a TASZ kidolgozta a törvénytervezettel kapcsolatos véleményét, így szeptemberben és októberben aktívan részt vett a törvényi tényállások módosításának folyamatában. Október elejére elkészült a TASZ ezzel kapcsolatos, elsősorban országgyűlési képviselők és a sajtó munkatársai részére kidolgozott kiadványa is, melyet a törvényt módosítási javaslat parlamenti vitájáig eljuttattunk minden érintetthez.

A TASZ drogügyekkel foglalkozó munkatársai az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően az elmúlt hónapokban is több előadást tartottak a drog-jogi témakörben különböző rendezvényeken, országos szakmai kongresszusokon, egyéb fórumokon. Ezen alkalmakkor orvosok, egészségügyi dolgozók, pedagógusok ismerhették meg a TASZ ártalomcsökkentő drogpolitikai álláspontját, s kaphattak választ a drogos jogszabályokkal kapcsolatos kérdéseikre.

A TASZ drogprogramjának munkatársai a beszámolót érintő időszakban több alkalommal is bekapcsolódtak a médiában a kormányváltás óta ismét előtérbe került drogkérdés kapcsán zajló nyilvános szakmai vitákba, így többször publikáltak cikkeket napi- és hetilapokban. Szakértőként számos TV és rádióműsorba kaptak meghívást.

4. Jogsegélyszolgálat

4. 1. Telefonos tanácsadás

A TASZ telefonos jogsegélyszolgálat a hét minden napján hívható, 9h-tól 17h-ig. A hívásokat a felvetett jogi problémához tartozó területre (drogjog, betegjog, adatvédelem) szakosodott jogász munkatársunk fogadja. Mobiltelefonon elérhető továbbá a TASZ jogsegélyszolgálatának ügyvédjei is, amennyiben olyan bonyolultabb jogi kérdés merülne fel, amelynek megoldásához az ő közreműködésük is szükséges.

A TASZ tevékenységi körébe nem tartozó ügyekben – elsősorban büntetőjogi és családi jogi ügyek, illetve orvosi műhiba problémák – megbízható, kompetens ügyvédet szoktunk ajánlani.

4. 2. Személyes, szóbeli tanácsadás

A Társaság a Szabadságjogokért jogsegélyszolgálatát az érdeklődők személyesen hetente kedden, délután 2 és 5 óra között vehetik igénybe. Ebben az időben – általában előzetes bejelentkezés alapján - társaságunk ügyvéd munkatársai várják az ügyfelek drogfogyasztással, betegjogokkal, adatvédelemmel és pszichiátriai ügyekkel kapcsolatos jelentkezését. Az esetek túlnyomó részében a TASZ jogi tanácsadást nyújt az érdeklődőknek, egyes esetekben a hatóság (rendőrség, bíróság stb.) előtti képviseletet is elvállaljuk. Peres ügyeink leggyakoribb típusai: kábítószerfogyasztás miatt indult büntető eljárások, illetve pszichiátriai betegek gondnokság alá helyezésére vagy gondnokság alóli felmentésére irányuló polgári eljárások.

5. Kiadványok

5.1. Védd magad információs füzet sorozat

A TASZ Védd magad címmel új információs füzet sorozatot ad ki. Ezekből a füzetekből az állampolgárok arról tájékozódhatnak, hogy milyen jogaik vannak a velük szemben föllépő rendőrökkel, biztonsági őrökkel, polgár őrökkel szemben. Aki ezeket a jogait megismeri nem érzi magát annyira kiszolgáltatottnak, ha pl. az utcán egy rendőr megállítja vagy a boltban egy biztonsági őr a csomagját akarja megvizsgálni. Ha a vele szemben fellépő rendőr vagy biztonsági őr jogszerűtlenül jár el, az állampolgár jogai ismeretében jobban képes azok érvényesítésére, a jogorvoslati lehetőségek igénybevételére.

5. 2. Honlap

A TASZ szeptemberben a szervezetfejlesztés részeként új honlapot készített. A honlap mind külsejében mind tartalmában változott. A tartalmi változásokról elmondható, hogy a régi honlaphoz képest több témához juthat el a kereső, a honlap rendszere áttekinthetőbbé vált, valamint hogy lényegesebb több információt tartalmaz. A honlap fejlesztésével és korszerűsítésével azt reméljük, hogy azok, akik célirányosan a TASZ honlapját látogatják és azok is, akik csupán az Interneten böngésznek, megtalálhassák naprakészen mindazokat az információkat, melyeket a TASZ tevékenységéről, működéséről tudni lehet. Kiadványaink nagy részét letölthető formátumban felraktuk a honlapra, így azok bárki által letölthetők, használhatók és terjeszthetők.

5. 3. Drogpolitikai füzetek 3. szám

2002 októberében jelentettük meg a drogpolitikai füzetek harmadik számát, „A tiltás gyümölcsei” címen. A kötet a Büntető törvénykönyv 1998-as szigorítását követő három év büntetőpolitikai tapasztalatait elemzi.

5. 4. Emberi jogok az egészségügyi ellátásban

„Health Care and Human Rights” címen jelentettük meg annak a nemzetközi betegjogi konferenciának az előadásait, amelyet a TASZ 2002 áprilisában szervezett. Az angol nyelvű kötet írásai négy fő témakörbe csoportosíthatók: a mentális betegek jogai, a betegjogok védelme, a méltó halálhoz való jog, a betegség alapú diszkrimináció.

5. 5. Egyéni jogok és közjó

A TASZ 1997 októberében TASZ Köziratok címmel kiadvány sorozatot indított el, amelyben egy-egy emberi jogi téma kapcsán a szélesebb közönség számára kívántuk röviden és közérthetően bemutatni, mit is jelent az, hogy komolyan vesszük a jogainkat. Minthogy a sorozat egyes darabjai igen sikeresnek bizonyultak – szinte mindegyikből készült utánnnyomás -, elhatároztuk, hogy egy kötetbe fűzve megjelentetjük a sorozat újraserkesztett és frissített számait. A kötet „Egyéni jogok és közjó” címen 2002 nyarán jelent meg.

- 2002 októberében kampányt indítottunk a jogalkotás nyilvánosságáért. Ennek keretében indítványt írtunk az Országgyűlés elnökének, az igazságügyi miniszternek és az adatvédelmi biztosnak. A kampány célja az, hogy elérje, hogy az érintettek vagy érdeklődő civil szervezetek, jogvédő irodák a törvények tervezetét saját jogon megismerhessék, és arról alkotott véleményüket kifejhessék a jogszabályt előkészítő tárcáknak..